

АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ В БЪЛГАРИЯ*

Севдалина ХРИСТОВА¹

¹ Катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“, Икономически университет, Варна, България. E-mail: s.hristova@ue-varna.bg

JEL: H57

Резюме

Ключови думи:

институционална рамка на пазара на обществени поръчки в България, обявени процедури за възлагане, възложени договори, участие на МСП на пазара на обществени поръчки

Значителна част от публичните разходи се възлагат чрез обществени поръчки. Те се използват като инструмент за провеждане на различни политики. Ключово за тяхното успешно провеждане е познаването на пазара на обществени поръчки. В статията се прави оценка на състоянието на пазара на обществени поръчки. Анализът е за период от 2016 г. до 2020 г. и се базира на данни за броя и стойността на сключените договори по процедури с национално и европейско финансиране. Достига се до извода, че пазарът се развива динамично. Една от причините за това е европейското финансиране. Проследено е участието на МСП на този пазар. Въпреки въведените законодателни промени през 2016 г. се наблюдава неблагоприятна тенденция за ограничаване на достъпа на МСП до обществени поръчки в България.

© 2022 Икономически университет – Варна

Цитиране: ХРИСТОВА, С. (2022) Анализ на пазара на обществени поръчки в България. *Известия. Списание на Икономически университет – Варна*, 66 (3), с. 254 – 267.

Въведение

Терминът „обществени поръчки“ от английския „public procurement“ в Оксфордския енциклопедичен речник по икономика (Oxford Dictionary of Economics,

* Изследването е по проект за научно-приложно изследване № НПИ-41/ 2020, на тема „Подобряване на възлагателния процес при реализацията на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства“.

2009) се дефинира като покупката на стоки и услуги от публичния сектор, на всички нива на управление. Независимо дали става въпрос за частни стопански субекти или за публични органи, процесът на възлагане е призван да постигне баланс на няколко ключови параметъра, известни като „5 Rights“ на веригата на доставките – правилно качество, правилно количество, правилна цена, правилното място и време и правилния източник. При възлагането „5 Rights“ са взаимосвързани, като всяко едно има ефект върху останалите. Като цяло постигането на всичките „5 Rights“, включително и при обществените поръчки, осигурява рамка за ефективно управление на веригата за покупки и доставки (Lewa, 2010).

Следва да отбележим, че възлагането не цели постигане на най-доброто качество на пазара. Най-доброто качество може да има неблагоприятни последици за разходите, за някои технически аспекти, както и за поддръжката и експлоатацията. Чрез обществени поръчки възложителите следва да получат точното качество, което отговаря на нуждите – нито повече и нито по-малко. Купуването на големи количества, независимо от текущите нужди, е също толкова погрешно, колкото и купуването само на необходимото. Също така е погрешно възложителите да се стремят към най-евтиното. Цената следва да бъде комплексен израз на качеството, количеството и на редица други фактори, обхванати в предложенията на участниците в процедурите за възлагане на обществени поръчки (Райчев, 2016). Следва да се вземе под внимание не само първоначалната цена, а и разходите за целия жизнен цикъл. Точното време и място, както и правилният източник или доставчик, също са определящи за постигане на основната цел на възлагането, а именно осигуряване на ефективност при разходването на публичните средства.

Обществените поръчки се отнасят и засягат всички нас, независимо кои сме, къде живеем и какво правим. Както някои автори посочват, икономическите, социалните и екологичните ползи от публичните стратегии и програми зависят до голяма степен от това как се управляват, провеждат и контролират обществените поръчки (Khan, 2018). Предполага се, че тези ползи са големи, тъй като държавите харчат немалък процент от brutния си вътрешен продукт за придобиване на стоки, строителство и услуги чрез обществени поръчки.

Данните показват, че почти всички държави – членки на ЕС увеличават своите публични разходи, като през 2017 г. оценката на разходите на държавните органи и дружествата за комунални услуги, които могат да се тълкуват като разходи, възложени чрез обществени поръчки, възлизат на 12,2% от brutния вътрешен продукт на ЕС (European commission, 2019). В цитираното изследване се посочва, че за същата година оценката на публичните разходи за строителство, доставки и услуги (с изключени на комуналните услуги и някои концесии) като процент от

БВП за България е 9,4%. Това прави публичните органи както на ниво ЕС, така и в нашата страна, един от най-големите купувачи на пазара.

От друга страна, те могат да използват обществените поръчки като инструмент за провеждане на различни политики, свързани с опазването на околната среда, с внедряването на иновации или за насърчаване на социалното приобщаване. Khan (2018) разглежда обществените поръчки като важна система за изразходване на публични средства за придобиване на стоки, строителство и услуги, необходими за обществени програми и проекти. Предвид на обема на обществените поръчки, тяхното значение и потенциалните ползи от тях е от изключителна важност как е организирана и функционира тази система.

Целта на автора е да изследва основните характеристики и да направи кратък анализ на пазара на обществените поръчки, въз основа на който да очертае основни моменти от неговото развитие през разглеждания период 2016 г. – 2020 г.

Проучването се основава на вторични данни извлечени от Регистъра на обществените поръчки и от Портала за отворени данни и обхваща периода 2016 г. – 2020 г. Данните са анализирани чрез прилагане на статистически методи за анализ на динамичните редове за броя на обществените поръчки, в т.ч. с европейско финансиране, за броя на сключените договори и общата им стойност и интерпретиране на получените резултати. Използвани са статистически методи за анализ на общото развитие – базисни и верижни абсолютни прирасти, базисни и верижни темпове на прираст, среден абсолютен прираст и среден темп на прираста.

1. Институционална рамка на пазара на обществените поръчки в България

Лидия Каракашева (1995) еднозначно определя пазара на обществените поръчки като вид организиран пазар, доколкото на него по състезателен ред и при стандартизирана и формализирана процедура се сключват сделки за покупко-продажба на стоки, предоставянето на услуги и изпълнението на строителство. Пазарът на обществени поръчки в България е част от общоевропейския пазар и, както М. Павлова (2016) отбелязва, състоянието му отразява икономическата ситуация в страната. Неговото изследване и познаване дава възможност за предприемане на необходимите мерки от съответните органи, вкл. на такива, чрез които може да се въздейства върху бизнес климата в страната.

Организирането и провеждането на процедури за привличане на конкурентни оферти за доставка на стоки или за изпълнение на строителни дейности имат сериозна история. В исторически аспект началото на правната регламентация на обществените поръчки е поставено през 15-ти – 16-ти век, когато са направени

първите опити за регулиране на тържната практика в Нижни-Новогорд.

Днес, обществените поръчки са във фокуса на вниманието на множество международни организации като Световната банка, Световната търговка организация, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и др. и са обект на строга правна регламентация. За България обществените поръчки са относително ново явление. За първи път те са обект на правна регламентация през 1991 г. От 2007 г. насам у нас организирането и провеждането на обществени поръчки се осъществява при спазване на основни правни норми, които условно могат да бъдат разделени в две групи – общоевропейски и национални.

Директивите на ЕС са транспонирани в българското законодателство чрез приетия през 2004 г. Закон за обществените поръчки (ЗОП). Този закон е значително преработен през 2006 г. и често изменян и допълван (над 30 пъти), докато през 2016 г. е приет изцяло нов закон. Сега действащият закон също е изменян многократно. В допълнение към ЗОП има няколко ключови подзаконови актове, регулиращи отношенията в областта на обществените поръчки, включително Правилника за приложение на ЗОП (2016), който също е обект на чести промени. Безспорно, приложимото европейско и национално законодателството подлежи на непрестанно актуализиране и, както някои автори отбелязват (Димитрова, 2017), това е с оглед на отразяване на промените в обществените отношения. Всяко изменение цели постигане на по-голяма публичност и увеличаване на ефективността. Националното законодателство е базата, върху която е изградена и функционира системата на обществените поръчки.

Миглена Павлова (2015) разглежда системата на обществените поръчки като „комплекс от обществени отношения, които възникват във връзка с подготовката, провеждането, възлагането, обжалването и контрола на обществените поръчки“. Както пазара, така и системата на обществените поръчки в България може да се разглежда като част от общата европейска такава, а нейното правилно функциониране е в пряка връзка с ефективното разходване на публични средства.

В Стратегията за развитието на сектора (Министерски съвет, 2014) системата е представена като съвкупност от органи и лица, между които има ясно обозначени взаимовръзки. Тези органи и лица, според нас, могат да бъдат разгледани като институционална рамка на пазара на обществени поръчки. Тя включва следните четири основни групи:

1. Органи, провеждащи държавната политика в областта (Министерство на финансите и АОП).
2. Органи, осъществяващи последващ контрол на обществените поръчки (Сметна палата и АДФИ).
3. Кандидати, участници, изпълнители и възложители – субекти на възлага-

телния процес.

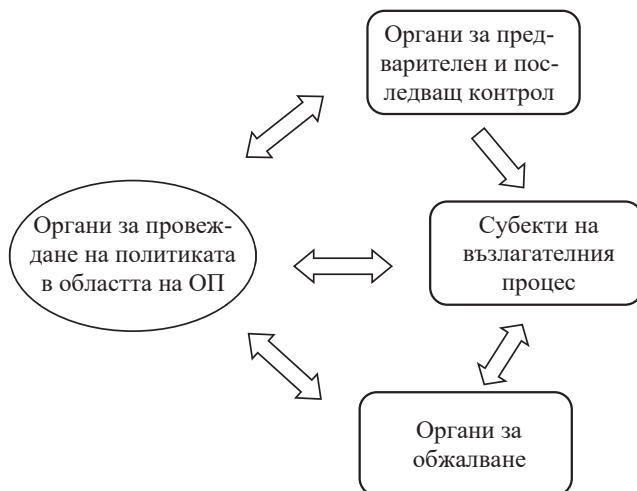
4. Органи за обжалване – Комисия за защита на конкуренцията (КЗК) и Върховен административен съд (ВАС).

Основният орган, отговарящ за обществените поръчки в България, е Агенцията за обществени поръчки (АОП), независим орган към Министерство на финансите. Освен че подпомага министъра на финансите при провеждането на политиките в сектора, АОП има широк кръг от функции, включително подготовка на проекти на нормативни актове, даване на методически указания и поддържането на РОП. КЗК е друг важен орган, който е натоварен с контрол в хода на процедурите чрез системата от обжалване на актове, действия или бездействия на възложителите. Производството по обжалване е двуинституционно – на първа инстанция пред КЗК, а на втора – пред ВАС. Последващият контрол върху прилагането на правилата се осъществява от Сметната палата и Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ). Сметната палата извършва независими одити за законосъобразност, ефективност, ефикасност и икономичност на използваните публични средства. Възлагащите органи редовно се одитират, но доколкото Сметната палата има ограничени правомощия за санкциониране, тя препраща направените констатации на АДФИ.

С приемането на България в ЕС обществените поръчки, финансирани с европейски средства, подлежат на допълнителен предварителен контрол, както и на засилен текущ и последващ. Управляващите органи на оперативните програми в рамките на своите правомощия и под надзора на Сертифициращия орган и Изпълнителна агенция „Одит на средства от ЕС“ осъществяват предварителен и последващ контрол върху процедурите, чрез които са избрани изпълнителите на проекти.

АОП осъществява предварителен контрол на процедури за възлагане на обществени поръчки, селектирани чрез случаен избор, чиято прогнозна стойност е равна на или по-висока от 1 000 000 лв. без ДДС – за строителство и 200 000 лв. без ДДС – за доставки и услуги. АОП извършва предварителен контрол за всички процедури на договаряне.

Тъй като в хода на провеждане на немалка част от процедурите за възлагане на обществени поръчки, освен последващ, се осъществява и предварителен контрол, елементът за контрол на принципната схема на участниците на пазара е допълнен (вж. фиг. 1).

Фиг. 1. Взаимовръзки между участниците на пазара на обществени поръчки в България

Източник: адаптирано по Национална стратегия за развитие на сектор обществени поръчки в България за периода 2014 г. – 2020 г.

Последният елемент включва преките участници, а именно – субектите на възлагателния процес. От една страна, това са публичните възложители, които в изпълнение на своите функции разходват обществени средства, и секторните възложители, които извършват дейности от комуналния сектор. Другата голяма група тук са стопанските субекти. Тези лица, в зависимост от вида процедура и етапа, в който се намират, придобиват различен статут на кандидати, участници или изпълнители. Миглена Павлова (2012) посочва, че основните категории са две – възложител и изпълнител. Кандидат или участник е наименованието, което получава потенциалният изпълнител в хода на възлагане на поръчката, в зависимост от вида на процедурата и етапа, на който се намира, както и от различието във възможностите (права и задължения), с които разполага това лице.

На основание на посоченото по-горе може да се обобщи, че пазарът на обществени поръчки в България е сравнително централизиран и се характеризира с чести промени в правно и регулаторно отношение. В доклад за Европейската комисия (2016) се посочват някои основни проблеми, определящи спецификата на този пазар в България. Като основно предизвикателство се извежда административният капацитет, който е в основата на допусканите формални грешки и забавяния, особено накърняващи обществения интерес при използването на фондовете от ЕС. Посочва се, че възлагащите органи често нямат юридически и технически

познания, за да изпълняват правилно своите функции. Изтъкват се като слабост и липсата на последователност, и „формалистичният“ предварителен и последващ контрол на процедурите за възлагане на обществени поръчки, което води до значителни финансови корекции. Оценката на бизнеса за пазара на обществените поръчки е незадоволителна – липсва доверие. Много стопански субекти намират правилата за участие в процедури за възлагане на обществени поръчки за прекалено натоварващи и принципно несправедливи. Това от своя страна отслабва възможността да се привличат конкурентоспособни оферти и ограничава постигането на ефективно използване на публичните средства.

2. Анализ на пазара на обществените поръчки в България за периода 2016 г. – 2020 г.

За оценка на състоянието на пазара на обществени поръчки през изследвания период са използвани данни за три показателя общ брой сключени договори; обща стойност на сключените договори и брой и стойност на договорите по поръчки с европейско финансиране. Данните са извлечени от Регистъра на обществените поръчки и от Портала за отворени данни.

Таблица 1

Брой на сключените договори в резултат на проведени процедури за обществени поръчки за периода 2016 г. – 2020 г.

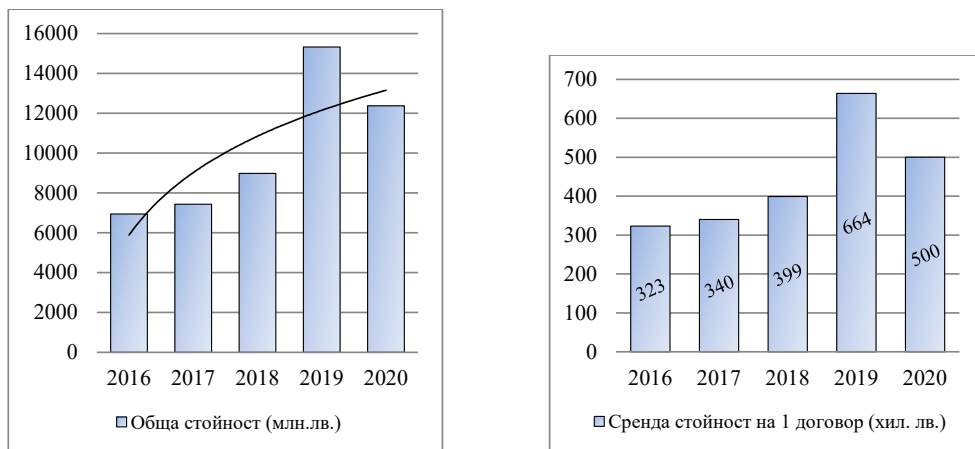
Година		2016	2017	2018	2019	2020
Брой сключени договори		21 505	21 882	22 486	23 092	24 756
Абсолютен прираст (бр.)	При постоянна база (2016)	–	377	981	1 587	3 251
	При верижна база	–	377	604	606	1 664
Темпове на растеж (%)	При постоянна база (2016 = 100%)	100	102	105	107	115
	При верижна база	–	102	103	103	107

Източник: Портал за отворени данни (<https://data.egov.bg/>, достъпен на 25/08/2021) и изчисления на автора.

В таблица 1 са представени данни за последните 5 години за сключените договори на годишна база в резултат на проведените процедури за възлагане на обществени договори. Забелязва се ясна тенденция на плавно увеличаване на броя на сключените договори, като средногодишният темп на растеж е 1,036. Докато през първите 4 години (2016 г. – 2019 г.) увеличението е относително плавно с

по 2% на година, то през 2020 г. се отчита съществено покачване – увеличението спрямо предходната 2019 г. е със 7% или това е прираст от 1 664 бр. Прави впечатление, че абсолютното увеличение в броя на сключените договори през 2020 г. спрямо 2019 г. (1 664 бр.) е малко над сумарното увеличение в броя на сключените договори общо за предходните 4 години (1 587 бр.). Това увеличение може да се дължи на увеличение в броя на обявените обществени поръчки или на увеличаване на поръчките с обособени позиции при запазване на общия брой обявени процедури.

От данните във фигура 2 се вижда, че общата стойност на сключените договори расте през първите 4 години от изследвания период, като увеличението през 2019 г. спрямо 2016 г. е малко над 2,2 пъти. През 2020 г. се отчита по-ниска обща стойност на сключените договори спрямо 2019 г., но сумата на възложените договори (12 373 млн. лв.) остава над средното равнище за периода (10 212 млн. лв.). Средната стойност на един договор за периода 2016 г. – 2020 г. е 445 хил. лв., като и при този показател се отчита трайна тенденция на увеличение. Върхова отново е 2019 г. със средна стойност за един договор от 664 хил. лв. Увеличеният размер на общата стойност на сключените договори през изследвания период е в пряка връзка с увеличения брой сключени договори. Равнищата на средната стойност на един договор показват, че ръстът на договорените средства в резултат на проведените процедури изпреварва ръста в броя на сключените договори.

Фиг. 2. Стойност¹ на сключените договори в резултат на проведени процедури за обществени поръчки за периода 2016 г. – 2020 г.

Източник: Портал за отворени данни (<https://data.egov.bg/>, достъпен на 25/08/2021) и изчисления на автора.

Интерес представляват данните за броя и стойностите на възложените договори във връзка с изпълнението на проекти, финансирани с европейски средства (вж. табл. 2). При показателя „Брой сключени договори с европейско финансиране“ се наблюдава плавно увеличение в абсолютните стойности, като през 2020 г. се достига до почти 3 000 договора, което на практика е двойно увеличение спрямо базовата 2016 г. Следва да се отбележи, че средногодишният темп на растеж на броя договори с европейско финансиране (1,19) е по-висок от средногодишния темп на растеж (1,036) на броя на всички сключени договори. С изключение на 2016 г., относителният дял на броя сключени договори с европейско финансиране спрямо всички договори се запазва относително постоянен, като варира между 12 и 13%.

Както в общата, така и в средната стойност на един договор с европейско финансиране имаме ясно изразена тенденция на увеличение. В началото на изследвания период 13% от стойността на възложените договори са по поръчки с източник на финансиране европейски фонд или програма. В края на периода дялът на договорите с европейско финансиране достига до 25% от общия стойностен обем на възложените договори. Забелязва се, че средният темп на растеж на общата стойност на договорите с европейско финансиране (1,37) чувствително изпреварва средния темп на растеж на общата стойност на всички договори (1,15). За всички години от изследвания период, средната стойност на един договор с европейско финансиране е значително над средната стойност на всички договори. През 2020 г. е малко над 1 млн. лв. при средна стойност на всички договори от 500 хил. лв.

Таблица 2

Брой на сключените договори и стойност² по поръчки с европейско финансиране за периода 2016 г. – 2020 г.

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Брой сключени договори с европейско финансиране	1 484	2 658	2 764	3 037	2 983
Обща стойност на договори с европ. финансиране (млн. лв.)	901	1 338	1 850	3 650	3 213
Средна стойност на 1 договор с европ. финансиране (хил. лв.)	607	503	669	1202	1077
Отн. дял на броя договори с европейско финансиране спрямо всички договори (%)	6,9	12,1	12,3	13,2	12,0
Отн. дял на стойността на договорите с европейско финансиране спрямо всички договори (%)	13,0	18,0	20,6	23,8	26,0

Източник: Портал за отворени данни (<https://data.egov.bg/>, достъпни на 25/08/2021) и изчисления на автора.

От разпределението на броя на сключените договори според обекта на поръчката (вж. табл. 3) се констатира, че повече от половината от общия брой договори (средногодишно 55,7%), сключени през всяка една от годините от изследвания период, са с обект доставка. Общият брой договори за предоставяне на услуги средно на година е 6 831 или 30% от всички договори. Най-малък е относителният дял на договорите за изпълнение на строителство.

Забелязва се трайно покачване в броя и относителния дял на договорите за доставка, съответно намаляване в относителния брой на договорите за услуги и запазване на относителния дял на договорите за строителство.

Таблица 3

**Разпределение на броя сключени договори
според обекта на поръчката за периода 2016 г. – 2020 г.**

Година		2016	2017	2018	2019	2020
Строителство	Общ брой	3028	2871	3251	3504	3534
	С европейско финансиране	175	605	621	693	739
Доставки	Общ брой	11411	12262	12639	12760	14273
	С европейско финансиране	283	702	950	1060	1120
Услуги	Общ брой	7059	6745	6592	6814	6946
	С европейско финансиране	1026	1350	1193	1283	1042
Конкурс за проект	Общ брой	7	8	4	11	5
	С европейско финансиране	-	1	-	-	1

Източник: Портал за отворени данни (<https://data.egov.bg/>, достъпни на 25/08/2021).

В сравнение с общия брой сключени договори, където най-голям дял се пада на договорите за доставки, при договорите по поръчки с европейско финансиране с най-голям брой са тези с обект предоставяне на услуги. Наблюдава се тенденция към намаляване на техния относителен дял и доближаването към този на всички договори, но и през 2020 г. той остава по-висок. Както при общия брой сключени договори, така и при тези с европейско финансиране, най-малък е дялът на договорите за строителство. За разлика от общия брой договори, където относителният дял на тези договори е стабилен, при договорите с европейско финансиране се забелязва леко повишение. Правят впечатление съществените раз-

лики в структурата на разпределение на договорите по обект на поръчките с европейско финансиране и тази с национално финансиране. Показателна е 2020 г., когато относителният дял на договорите за строителство, за доставки и за услуги при договорите с национално финансиране са съответно 13%, 60% и 27%, а при договорите с европейско финансиране те са 25%, 39% и 36%.

За да очертаем цялостната картина на пазара, е необходимо да отбележим, че дялът на договорите, възложени през 2013 г. на МСП в България, е малко над 50%, което е значително над средното равнище за ЕС – 29% (SBA, 2014). С транспонирането на Директива 2014/24/ЕС в националното законодателство на България и приемането на новия Закон за обществените поръчки през 2016 г., е заложен принципът „Мисли първо за малките“, който има за цел да улесни участието на МСП в процедурите по възлагане на обществени поръчки. Данните за 2017 г. обаче показват, че дялът на договорите на МСП в България намалява на 32,6%, докато средно за ЕС той се покачва на 51% (SBA, 2019). За разлика от ЕС, в България новата правна уредба не успява да насърчи участието на пазара на обществени поръчки на МСП, дори се постига обратен ефект.

Заклучение

Представените данни ни позволяват да направим няколко извода и обобщения за развитието на пазара на обществени поръчки в България през периода 2016 г. – 2020 г.:

1) Пазарът на обществени поръчки се развива динамично през изследвания период, като за периода 2016 г. – 2020 г. се констатира съществено увеличение на броя (от 21 505 на 24 758) и стойността (от 6 943 млн. лв. на 12 373 млн. лв.) на сключените договори. Това е резултат от по-голямото търсене, което се дължи основно на увеличаване размера на публичните разходи.

2) Увеличението – както в общия брой договори, така и нарастването на средната стойност на един договор, е следствие на процедурите с европейско финансиране. С оглед на установената взаимовръзка, може да определим европейското финансиране като ключов фактор за развитието на пазара на обществени поръчки.

3) Възложените договори за публични доставки, финансирани както с национални, така и с европейски средства, са с най-голям относителен дял. Тази характеристика съществено отличава българския пазар от европейския, тъй като по данни на Европейската комисия (2019) най-концентрираната категория на ниво ЕС е възлагането на услуги.

4) Отчита се съществено увеличение на средната стойност на един договор.

Това ни дава основание да предположим, че достъпът на МСП до обществени поръчки е силно затруднен, тъй като изпълнението на договори с голяма стойност като правило изисква сериозен финансов капацитет и свободни оборотни средства, с които МСП не разполагат.

5) Данните категорично показват, че достъпът на МСП до обществените поръчки остава силно затруднен. Това е една от слабите страни на пазара на обществени поръчки в България.

Препоръчително е органите, отговорни за държавната политика в сектора, а именно МФ и АОП, да предприемат необходимите регулативни мерки, за да се насърчи реалното участие на българските МСП в обществените поръчки на национално ниво, с което ще се допринесе за позитивното развитие на този организиран пазар.

Бележка

¹ Стойностите в чужда валута са преизчислени по фиксинга на БНБ към 31 декември на съответната година.

Използвана литература

1. Закон за обществените поръчки (2016). Обн. ДВ. бр.13 от 16 февруари 2016 г. (Zakon za obshtestvenite porachki (2016). Obn. DV. br.13 ot 16 Fevruari 2016 g.).

2. Димитрова, Д. (2017). Обществените поръчки – законодателен механизъм за правомерно разходване на публичните средства. *Ролята на правото в съвременната икономика: Сборник доклади от национална научна кръгла маса*. Варна: Наука и икономика, 172-182. (Dimitrova, D. (2017). Obshtestvenite porachki – zakonodatelen mehanizam za pravomerno razhodvane na publichnite sredstva. *Rolyata na pravoto v savremennata ikonomika: Sbornik dokladi ot natsionalna nauchna kragla masa*. Varna: Nauka i ikonomika, 172 – 182.)

3. Каракашева, Л. (1995). *Търг. Подготовка, участие и документи*. София: Princeps. (Karakasheva, L. (1995). *Targ. Podgotovka, uchastie i dokumenti*. Sofia: Princeps.)

4. Министерски съвет (2014). *Национална стратегия за развитие на сектора обществени поръчки в България за периода 2014 – 2020*, приета с Решение № 498 на Министерския съвет от 11.07.2014 г. (Ministerski savet (2014). *Natsionalna strategia za razvitie na sektora obshtestveni porachki v Bulgaria za perioda 2014 – 2020*, prieta s Reshenie № 498 na Ministerskia savet ot 11.07.2014 g.)

5. Павлова, М. (2012). *Контрол върху обществените поръчки*. Автореферат. София: УНСС. (Pavlova, M. (2012). *Kontrol varhu obshtestvenite porachki*. Avtoreferat. Sofia: UNSS.)

6. Павлова, М. (2015). *Обществени поръчки*. София: Изд. Комплекс УНСС. (Pavlova, M. (2015). *Obshtestveni porachki*. Sofia: Izd. Kompleks UNSS.)

7. Павлова, М. (2016). Реформата в сектора на обществените поръчки в България – ново начало, нови възможности. *Научни трудове на УНСС*, 2: 41-75. (Pavlova, M. (2016). Reformata v sektora na obshtestvenite porachki v Bulgaria – novo nachalo, novi vazmozhnosti. *Nauchni trudove na UNSS*, 2: 41-75).

8. Портал за отворени данни (Portal za otvoreni dannii, (<https://data.egov.bg/>).

9. Правилник за прилагане на Закон за обществените поръчки (2016). Обн. ДВ. бр.28 от 8 Април 2016 г. (Pravilnik za prilagane na Zakon za obshtestvenite porachki (2016). Obn. DV. br.28 ot 8 April 2016 g.)

10. Райчев, Т. (2016). Показатели за оценка при обществени поръчки за обновяване на публичната недвижима собственост. *Управление на недвижимата собственост – Международна научно-практическа конференция*, София, Изд. комплекс УНСС, 97-104. (Raychev, T. (2016). Pokazateli za ocenka pri obshtestveni porachki za obnovuavane na publichnata nedvizhima sobstvenost. *Upravlenie na nedvizhimata sobstvenost – Mezhdunarodna nauchno-prakticheska konferenciya*, Sofiya, Izd. kompleks UNSS, 97 – 104).

11. Регистър за обществени поръчки (Registar za obshtestveni porachki, <https://app.eop.bg/>).

12. Регистър на обществените поръчки, открити преди задължителното използване на ЦАИС ЕОП (Registar na obshtestvenite porachki, otkriti predi zadalzhitelnoto izpolzvanе na TSAIS EOP, www.aop.bg.)

13. Lewa, P. (2010). *Citizens guide to public procurement: public procurement procedures for constituency development funds*.

14. Black, J., Hashimzade, N. & Gareth, M. (2009). *Oxford Dictionary of Economics*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Pres.

15. European Commission. (2016). *Stock-taking of administrative capacity, systems and practices across the EU to ensure the compliance and quality of public procurement involving European Structural and Investment (ESI) Funds*. Final Report: Country profiles. Luxembourg: Publication Office of the European Union. doi:10.2776/456668.

16. European commission. (2019). *Public Procurement Indicators 2017*. Brussel: European commission. DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs.

17. Khan, N., 2018. What Is Public Procurement: Introduction. In: *Public Procurement Fundamentals*. Bingley: Emerald Publishing Limited, pp. 1-20.

18. SBA (2014). *SBA Fact Sheet for Bulgaria*. Brussels: European Commission. DG Enterprise and Industry.

19. SBA (2019). *SBA Fact Sheet for Bulgaria*. Brussels: European Commission. DG Enterprise and Industry.

ANALYSIS OF THE PUBLIC PROCUREMENT MARKET IN BULGARIA

Sevdalina HRISTOVA

Abstract

A significant part of public expenditure is awarded through public procurement. They are used as a tool for conducting various policies. Public procurement market knowledge is a key factor for the successful implementation of these policies. The article evaluates the state of the public procurement market. The analysis covers the period from 2016 to 2020 and is based on data that contains information about the number and value of concluded contracts under tender procedures with national and European funding. So far, the main conclusion is that the market is developing dynamically. One of the main reasons for this process remains in the European funding. The participation of SMEs in this market was also observed and tracked. Despite the adopted legislative changes in 2016, there is an unfavorable trend of limiting the access of SMEs to public procurement in Bulgaria.

Keywords: institutional framework of the public procurement market in Bulgaria; published calls for tender procedures; awarded contracts; participation of SMEs in the public procurement market.